

บทความพิเศษด้านกิจกรรมการสร้างเสริมผู้บริโภค
ตอน ต่อยอดโครงการ อย.น้อย (Small Smart Student (3S))

เรียบเรียงโดย ภก.ประชาสรรค์ แสนภักดี M.P.H. Chiang Mai U.

อดีตหัวหน้างานประสานรัฐและท้องถิ่น กลุ่มงานคุ้มครองผู้บริโภค สสจ.ขอนแก่น

จากการที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยากระทรวงสาธารณสุข ได้มีโครงการ อย.น้อย เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนในระดับมัธยม ได้แสดงออกทางด้านการคุ้มครองผู้บริโภค โดยเน้นให้เยาวชน ทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์ โดยการรวมกลุ่มกันเป็น ชมรม อย.น้อย (บางแห่งเรียกชื่ออย่างอื่น) ทำกิจกรรมเฝ้าระวังปัญหาการบริโภค ภายในโรงเรียน โดยในปีงบประมาณ ที่ผ่านๆ มา 2545-2546 มีการจัดประกวดในระดับ เขต ระดับภาค ระดับประเทศ

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ได้ดำเนินการหลายอย่างเพื่อเป็นการวางโครงสร้างพื้นฐานไว้รองรับ เช่น การออก วารสาร อย.น้อย to be no.1 ซึ่งออกมาแล้วจำนวน 3 ฉบับ (ถึงเดือน พฤศจิกายน 2546) ในการดำเนินงานการประกวด อย.ใช้วิธีการจ้างเอกชน ให้ดำเนินการด้วยการเปิดประมูล ซึ่งก็เป็นวิธีการที่ดี ในการมอบภาระงานให้กับมืออาชีพ เป็นผู้ดำเนินการ

ปัญหาที่มีอยู่ว่า ความต่อเนื่องของโครงการในระดับพื้นที่จะเป็นอย่างไร เพราะในระดับพื้นที่ ระดับจังหวัดนั้น เงินไม่มากพอที่จะไปจ้างให้ภาคเอกชนรับไปดำเนินการ ดังนั้นเพื่อให้โครงการที่ดี อย่าง อย.น้อย คงอยู่เราจะต้องคิดใหญ่ ครับ อย่าคิดเล็ก ตามชื่อโครงการ อย.น้อย ต้องเป็น อย.น้อย คิดใหญ่ เพื่อจะได้เป็นโครงการ จิวแต่แจ๋ว (Small is beautiful project) การคิดใหญ่ของผู้เขียนหมายถึงการมองไปข้างหน้า ถึงอนาคต ของชาติ โดยการปลูกฝังเรื่องของความตระหนักเรื่องสิทธิ หน้าที่ของผู้บริโภค (Consumer right and Consumer roles)

อย.น้อยจะต้องดำเนินการต่อไป ให้ยาวนานพอ อย่างน้อยก็ต้อง 5-10 ปี จึงจะเพียงพอ แต่ก็จะต้องดำเนินการในรูปแบบใหม่ อาศัยโอกาสแห่งการเปลี่ยนแปลงของสังคม เป็นเครื่องช่วย ตัวอย่างเช่น สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา จะต้องพัฒนาเว็บไซต์ ศูนย์กลางของโครงการ อย.น้อย เพื่อให้อาสาสมัคร ตัวเล็กตามโรงเรียนต่างๆ เข้ามาใช้บริการมีข้อมูลใหม่ๆ สำหรับวัยรุ่น เอาแบบจ๊าบๆ ไปเลย สร้างเว็บให้ถูกใจวัยรุ่น มีภาพกิจกรรม มีอาสาสมัครสีขาว อย.น้อยประจำจังหวัดออกบัตรประจำตัวให้ เรียกว่าเป็นการฝึกให้เด็กนักเรียนได้เรียนรู้ทั้งเรื่องของสื่อ และเรื่องของสาร เพื่อให้เขารู้เท่าทันสื่อ

กิจกรรมที่ควรจะทำต่อไปในระดับจังหวัดก็คือ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ต่างๆ จะต้องประสานงานพันธมิตร ที่มีอยู่ ทั้งภาคการศึกษา ภาค NGOs ประชุมวางแผนการทำงานร่วมกัน เพื่อให้กิจกรรม อย.น้อยเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาคนรุ่นใหม่

กิจกรรมที่ควรจะทำต่อไป

กิจกรรมที่ควรจะทำต่อไปให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ ทุกโรงเรียน โดยเฉพาะโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ หรือได้รับการคัดเลือกเพื่อการประกวด คือ การพัฒนาศักยภาพของพวกเขา ในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ควรจะมีกิจกรรมโครงการการพัฒนาการเป็นนักจัดรายการวิทยุ หรือสื่อโทรทัศน์ รวมทั้งการทำหน้าที่เป็นนักข่าว อย.น้อย โดยกิจกรรมจะเน้นให้เขาฝึกทักษะ ในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (effective communication) เนื่องจากเขาจะต้องไปทำหน้าที่ในการเปลี่ยนแปลงสังคม

จะต้องสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ และปัจจุบันจังหวัดต่างๆ มีสถานีวิทยุชุมชน (Community Radio) ชาวชน อย.น้อยก็สามารถเข้าไปร่วมกิจกรรมได้เลย

2. กิจกรรมค่ายชาวชน อย.น้อย การเข้าค่ายของชาวชน อย.น้อยจะเป็นโอกาสของการเรียนรู้ร่วมกันของ นักเรียนจากต่างสถาบัน รุ่นพี่ รุ่นน้อง เพื่อเป็นการพัฒนาเครือข่าย ชาวชน อย.น้อยให้มีความ เข้มแข็ง ขยายอุดมการณ์ออกไปในวงกว้าง การจัดค่ายก็ควรจะทำให้มีการเข้าร่วมกิจกรรมของทั้ง นักเรียน ครู เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และภาค NGOS เพื่อสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ (learning society)
3. กิจกรรมอีกอย่างหนึ่งที่น่าสนใจ คือ การจัดกิจกรรมการพูด หรืออาจจะเรียกว่า Talk of Teen หรือจะหาชื่ออื่นๆ เช่น เสียงจากชาวชน อย.น้อย เพื่อให้เขาได้แสดงออกในทางที่ถูกต้องกล้าที่จะวิพากษ์ กล้าที่จะนำเสนอเรื่องราวต่างๆ ในใจของเขาสู่สาธารณะ กิจกรรมการประกวดการพูด เรื่องสุขภาพ เรื่องความฝัน เรื่องคุณภาพชีวิต จะเป็นกิจกรรมที่หลายฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมได้ Talk of The Teen จะเป็นโครงการสร้างนักพูด โดยจะเน้นว่าเป็นนักพูดเพื่อการเปลี่ยนแปลง อาจจะประกวด ในหัวข้อ “เมื่อผมเลิกดื่มน้ำอัดลม” ในโอกาสของการประกวด ก็ถือโอกาสประกวดได้ว่าที่ไป ด้วยเลย อย่างนี้ ผมว่า สนุกสนาน ทั้งคนจัด และผู้เข้าร่วมกิจกรรมแน่นอน

นี่คือ ตัวอย่างโครงการ หรือกิจกรรมที่น่าสนใจในระดับพื้นที่ที่สามารถนำไปดำเนินการได้ จังหวัดต่างๆ โดย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเป็นเจ้าภาพในการเชิญหน่วยงานต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมเชื่อว่า หน่วยงานต่างๆ จะ เข้าร่วมจำนวนมาก ส่วนผู้ใหญ่ของส่วนราชการต่างๆ ก็เชิญร่วมเป็นกรรมการ หรืออาจจะขอความอนุเคราะห์ด้วย รางวัล หรือเงินรางวัลให้กับชาวชน อย.น้อยเพื่อเป็นทุนการศึกษา

การพัฒนาในขั้นต่อไป

การโครงการให้เกิดความต่อเนื่อง การจัดกิจกรรมที่กล่าวมาเป็นเพียงทางเดิน หรือเครื่องมือไปสู่ เป้าหมายเท่านั้น แต่ Goals ของโครงการไม่ควรจะหยุดพักเหนื่อยๆ เป็นปีๆ แบบปัจจุบัน พอเริ่มต้น ปีงบประมาณ งานก็หยุดเดิน

โครงการ อย.น้อย จะต้องมีการพัฒนาในระดับจังหวัดให้มีชมรม ชาวชน อย.น้อย หรืออาจจะเรียกชื่อ อื่นๆ เช่น เครือข่ายชาวชน อย.น้อย (จังหวัดขอนแก่น ใช้ เครือข่ายชาวชนพิทักษ์สิทธิ) เมื่อชาวชนในระดับจังหวัด มีกิจกรรม เช่น การเดินตลาด การรณรงค์เรื่องฉลาก เรื่องอาหารเสริม ก็จะทำให้ อย.น้อยเป็นที่รู้จักของสังคม ผู้ ปกครองก็จะร่วมสนับสนุนให้บุคลากรทำงานเพื่อสังคม

ในระดับภาคก็จะต้องมีการพัฒนาสู่การเป็นเครือข่าย ชาวชนพิทักษ์สิทธิ อย.น้อย ภาค... (เหนือ กลาง อีสาน ได้ ตะวันออก) เพื่อประสานงานกิจกรรมหรือข้อมูลระหว่างกัน

ในระดับประเทศก็ต้องพัฒนาให้มีชมรมอย.น้อยในระดับประเทศ เป็นเครือข่ายชาวชนพิทักษ์สิทธิ ระดับประเทศ อาจจะเรียกว่า อย.น้อย Network (S-FDA-Network)

ที่น่าเสนอนี้เป็นจริงได้ไม่ใช่ความฝัน โดยที่ผู้เขียนคิดบนฐานขอการพัฒนาในอนาคต ที่คนไทย สามารถสื่อสารกันผ่าน Internet เครือข่ายระดับประเทศ อาจจะมี เพียงเว็บไซต์ เท่านั้นในการสื่อสารระหว่าง กันและกัน มีกระดานข่าวในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ที่สำคัญจะเกิดสิ่งเหล่านี้ที่กล่าวมาแล้ว ได้หรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับ คำถามที่ว่า แล้วเราจะทำงานนี้ไปทำไม หากคำตอบเป็นอย่างอื่นๆ ที่ไม่ใช่ “เพื่อชาติ” ก็เลิกเลยนะครับ อย่าไป ทำต่อ อย่าไปดันมันต่อ แต่หาก ยืนยันว่า ที่ทำโครงการ อย.น้อยก็เพื่อชาติ เราก็มาช่วยกัน ผลักดัน โครงการให้เป็น อย.น้อยที่ยิ่งใหญ่ สมกับเป็น โครงการ Small is Beautiful